

**UCHWAŁA NR XXVIII/310/20
RADY MIEJSKIEJ GMINY RAWICZ**

z dnia 25 listopada 2020 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu polityki senioralnej na lata 2021-2025.

Na podstawie art. 5c ust.1 i art.18 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 08 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020r. poz.713 i 1378) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się gminny program polityki senioralnej na lata 2021-2025, w brzmieniu określonym z załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Gminy Rawicz.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miejskiej Gminy Rawicz
Marek Przybylski

**GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ
NA LATA 2021 – 2025.**

Załącznik nr XXVIII/310/20

do uchwały Rady Miejskiej Gminy Rawicz

z dnia 25 listopada 2020 roku

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025

**GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ
NA LATA 2021 – 2025.**

Spis treści:

Wstęp.....	3 - 6
I. Polityka społeczna wobec osób starszych.....	7 - 8
II. Sytuacja seniorów w gminie Rawicz.....	8 - 35
1. Sytuacja demograficzna.....	10 - 12
2. Sytuacja ekonomiczna i warunki mieszkaniowe.....	12 - 17
3. Stan zdrowia i niesamodzielność.....	17 - 21
4. Aktywność społeczna, edukacyjna, kulturalna, sportowa i rekreacyjna.....	21 - 32
5. Dyskryminacja i przemoc wobec osób starszych.....	32- 34
6. Bezpieczeństwo.....	34 - 35
III. Cele i rezultaty polityki senioralnej w Gminie Rawicz na lata 2021 – 2025.....	36 - 43
1. PRIORYTET I – Zwiększenie aktywności obywatelskiej seniorów w Gminie Rawicz.....	36 - 40
2. PRIORYTET II – Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych dla osób starszych, w tym usług innowacyjnych.....	41 - 43
IV. Sposób monitorowania realizacji Polityki Senioralnej w Gminie Rawicz.....	43
V. Plan finansowy Gminnego Programu Polityki Senioralnej.	43 - 44

Wstęp

Życie ludzkie składa się z kilku etapów, w czasie których pełnimy różne role społeczne i które charakteryzują się wydarzeniami specyficznymi dla danego etapu. Starość jest ostatnim, naturalnym etapem życia, które niesie ze sobą dużo wyzwań. Wyzwania te, to przede wszystkim umiejętność dostosowania się do zmian związanych z wiekiem. Proces starzenia się jest nieodłącznym elementem życia, dlatego też wymaga od społeczeństwa zaangażowania, uważności oraz podejmowania ciągłych działań na rzecz Seniorów.

Psychologiczna koncepcja cyklu życia – stworzona przez E. Eriksona – dzieli życie jednostki na osiem etapów. Ostatnim etapem jest późna dorosłość, która zaczyna się w wieku 60 lat. WHO również za początek starości uznaje 60 rok życia. Wyróżnia w niej trzy zasadnicze etapy: od 60 - 75 r. ż. - wiek podeszły (tzw. wczesna starość), od 75 - 90 r. ż. - wiek starczy (tzw. późna starość), 90 r. ż. i powyżej - wiek sędziwy (tzw. długowieczność).

Z każdym rokiem, w Polsce wzrasta odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Długość życia człowieka z roku na rok wydłuża się. Obecnie na świecie średnia długość życia wynosi 67 lat i zwiększa się o 3 miesiące na rok, co jest związane z postępowaniem cywilizacyjnym, rozwojem medycyny i polepszaniem się standardów życia. Jak wynika z analizy literatury przedmiotu, proces demograficznego starzenia się przebiegać będzie nierównomiernie, w większym stopniu kształtując strukturę demograficzną mieszkańców miast. Z danych zebranych przez Główny Urząd Statystyczny w 2018 r., jasno wynika, iż na terenie Wielkopolski udział osób w wieku 60 lat wzwyż jest jednym z najniższych w Polsce i utrzymuje się na poziomie 23,2%, gdzie średnia dla Polski wynosi 24,8%.

Z powodu postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, zauważono konieczność ujednolicenia i usystematyzowania działań państwa w ramach prowadzonej polityki senioralnej. Pierwszym dokumentem o charakterze ogólnym, precyzującym działania z zakresu wsparcia osób starszych jest dokument pt. „ Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014 – 2020”. W 2018 roku pojawił się kolejny ważny dokument porządkujący działania na rzecz seniorów, tj. „Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo – Uczestnictwo – Solidarność”.

Działania z zakresu polityki senioralnej powinny skupiać się na prawidłowej diagnozie sytuacji osób starszych, wypracowywaniu strategii oraz praktyk działania na rzecz tych osób, przy jednoczesnej aktywizacji i współpracy międzysektorowej. Celem wspólnie podejmowanych działań powinny być inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

starzenia się. Polityka senioralna powinna być zaprojektowana horyzontalnie, tzn. powinna być spójna z polityką państwa w obszarze zabezpieczenia społecznego, rynku pracy, zdrowia, edukacji (uczenia się przez całe życie), infrastruktury, mieszkalnictwa i innych. Należy pamiętać, iż niezbędne jest regularne monitorowanie stanu zdrowia i sprawności, sytuacji finansowej i aktywności społecznej seniorów. Jednocześnie konieczne jest stworzenie całościowego systemu opieki geriatryczno-gerontologicznej, obejmującej Seniorów i ich rodziny, oraz zinstytucjonalizowane systemy wsparcia (takie jak mieszkalnictwo wspomagane).

Zarządzeniem nr 457/2020 Burmistrza Gminy Rawicz z dnia 21 kwietnia 2020 r. powołano zespół ds. opracowania Gminnego Programu Polityki Senioralnej na lata 2021 – 2025. Zadaniem zespołu jest opracowanie w/w programu, z uwzględnieniem kierunków działań na rzecz osób starszych w gminie, przy jednoczesnym inicjowaniu, wspieraniu oraz promowaniu rozwiązań z zakresu polityki senioralnej. Niniejszy Program ma charakter zarówno diagnostyczny (diagnoza obecnej sytuacji seniorów w gminie), jak i prognostyczny (opracowanie priorytetów i celów strategicznych koniecznych do osiągnięcia w latach 2021 – 2025). Opracowanie spójnej, nowoczesnej, oraz innowacyjnej polityki senioralnej wymaga zaangażowania w ten proces przedstawicieli różnych grup wiekowych, przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, czy organizacji pozarządowych. Dlatego też, dla stworzenia spójnej koncepcji polityki senioralnej, do wspólnej pracy zaangażowani zostali przedstawiciele różnych grup działających na rzecz seniorów, oraz sami seniorzy.

Najważniejszym elementem polityki senioralnej w Gminie Rawicz jest wdrażanie koncepcji aktywnego starzenia się, która ma umożliwić jednostkom i grupom pełne wykorzystanie drzemiącego w nich potencjału. Koncepcja aktywnego starzenia się opiera się na aktywizacji, partycypacji, ale także na opiece osób starszych i zależnych

**CELEM PROWADZONEJ POLITYKI SENIORALNEJ JEST PODNOSZENIE
JAKOŚCI ŻYCIA SENIORÓW, POPRZECZ UMOŻLIWIENIE IM POZOSTANIA JAK
NAJDŁUŻEJ SPRAWNYM.**

W ramach przygotowywanej polityki senioralnej, opracowano anonimową ankietę, która udostępniona została Seniorom z Gminy Rawicz. Wypełnioną ankietę można było dostarczyć w formie papierowej do Urzędu Miejskiego Gminy Rawicz, Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz wypełnić i wysłać w formie elektronicznej. Z możliwości wypełnienia ankiety skorzystało 200 seniorów (195 ankiet wypełnionych samodzielnie, 5 ankiet wypełnionych przez opiekuna osoby niesamodzielnej bądź niepełnosprawnej), w tym:

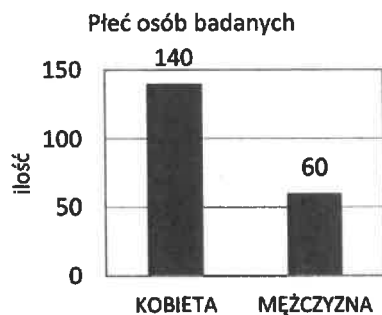

**GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ
NA LATA 2021 – 2025.**

- 140 kobiet

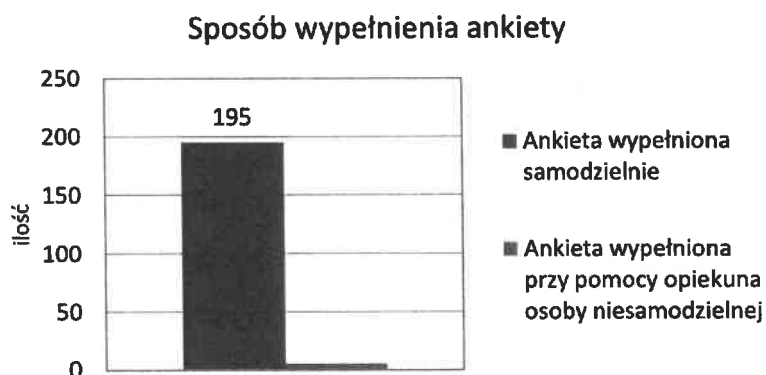
- 60 mężczyzn.

Wykres 1 – Płeć osób biorących udział w badaniach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Wykres 2: Liczba i sposób wypełnienia ankiet.

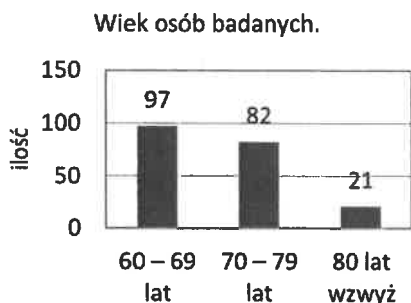
Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Ankiety zostały wypełnione przez osoby od 60 roku życia, wzwyż. Zdecydowaną większość osób biorących udział w badaniu stanowiły osoby w przedziale wiekowym od 60 do 80 lat.

Wykres 3 – Wiek osób badanych

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Opracowane wyniki ankietowe umożliwiły przeprowadzenie odpowiedniej diagnozy potrzeb, oczekiwań oraz trudności, z jakimi borykają się Seniorzy z Gminy Rawicz.

Polityka Senioralna w Gminie Rawicz na lata 2021 – 2025 jest dokumentem zgodnym z:

- Długofalową Polityką Senioralną w Polsce na lata 2014 – 2020;
- Polityką społeczną wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO – UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ;
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2016-2020;
- Wielkopolskim Programem na Rzecz Osób Starszych do 2020 roku;
- Strategią Rozwoju Gminy Rawicz;

Gminny Program Polityki Senioralnej na lata 2021 - 2025 wdrażany będzie w sposób ciągły, dostosowując się do zmieniających się trendów społecznych oraz potrzeb osób starszych.. Z uwagi na często obserwowaną zmienność kryteriów i zasad dofinansowania instytucji finansujących rekomenduje się systematyczny monitoring w zakresie możliwości i zasad dofinansowywania zadań z zakresu polityki senioralnej.

I. Polityka społeczna wobec osób starszych

Polityka społeczna definiowana jest jako „celowe, długofalowe i systemowe oddziaływanie państwa oraz innych podmiotów publicznych i niepublicznych na kształtowanie

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

się warunków prawnych, ekonomicznych oraz społecznych w celu tworzenia osobom starszym korzystnej dla nich sytuacji życiowej, dostosowanej do zmieniających się wraz z wiekiem potrzeb społecznych, ekonomicznych oraz opieki i ochrony zdrowia w każdym okresie życia osoby w starszym wieku”.

Z kolei działania podejmowane na rzecz osób starszych określamy mianem polityki senioralnej, która definiowana jest jako „ogół celowych działań organów administracji publicznej wszystkich szczebli, oraz innych organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się.” Polityka senioralna jest jednym z działów polityki społecznej. Jej celem jest „wspieranie i zapewnienie możliwości aktywnego starzenia się w zdrowiu oraz możliwości prowadzenia w dalszym ciągu samodzielnego, niezależnego i satysfakcjonującego życia, nawet przy pewnych ograniczeniach funkcjonalnych.”

Działania na rzecz osób starszych, podejmowanych w ramach polityki senioralnej, prowadzone są przez jednostki rządowe oraz samorządu terytorialnego, przedstawicieli biznesu oraz przez organizację pozarządową. Polityka społeczna wobec osób starszych powinna koncentrować się na różnych aspektach związanych z sytuacją swoich odbiorców – ich wiek, stan zdrowia (w tym stopień samodzielności), sprawność fizyczna i psychiczna, sytuacja środowiskowa (w tym, miejsce zamieszkania oraz sytuacja ekonomiczna i mieszkaniowa Seniorów). Jednym z istotniejszych działań lokalnej polityki społecznej wobec osób starszych jest zapewnienie warunków do funkcjonowania odpowiedniej infrastruktury pomocy społecznej, we współpracy wielu zróżnicowanych podmiotów – samorządu, jednostek organizacyjnych, organizacji pozarządowych i innych instytucji. W tym kontekście odpowiednio zaprojektowana i opracowana polityka senioralna stanowić będzie niezwykle ważną przesłankę do stworzenia ram polityki senioralnej w Gminie Rawicz.

Gmina Rawicz również analizuje i dostrzega wagę zmian demograficznych, jest otwarta na zmiany, które są konieczne w następstwie starzejącego się społeczeństwa. Jest również otwarta na seniora i rynek usług społecznych. Nastawiona jest na wykorzystanie aktywności i zasobów senioralnych, w celu poprawy ich jakości życia. Podejmowane działania są zgodne ze „Strategią Zrównoważonego Rozwoju Gminy Rawicz na lata 2015 – 2020”, z celem strategicznym III.9 pomoc społeczna.

II. Sytuacja Seniorów w Gminie Rawicz

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

Na terenie gminy Rawicz prowadzonych jest szereg działań na rzecz seniorów, organizowanych zarówno przez jednostki samorządu terytorialnego, jak i organizacje pozarządowe. Warto wspomnieć tutaj o Dziennym Domu Pomocy Społecznej, Klubach Wsparcia Dziennego w Żylicach i Łaszczynie, Klubach Seniora, Uniwersytetach Ludowych, Rawickim Uniwersytecie Trzeciego Wieku, licznych stowarzyszeniach działających na rzecz seniorów. Ogromną rolę odgrywają również działania: Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rawiczu, Domu Kultury w Rawiczu, Rawickiej Biblioteki Publicznej, Ośrodka Sportu i Rekreacji w Rawiczu, Muzeum Ziemi Rawickiej.

Od roku 2018, zgodnie z założeniami Polityki Senioralnej w Gminie Rawicz na lata 2017 – 2020 w strukturach MGOPS działa Punkt Wsparcia Seniora, którego celem jest usystematyzowanie i koordynowanie działań na rzecz seniorów. PWS prowadzi działania informacyjne oraz promocyjne wśród osób starszych. Wspiera w swoich działaniach jednostki samorządu, stowarzyszenia, rady osiedlowe, koła gospodyń wiejskich czy grupy nieformalne. Jest również podmiotem koordynującym dwa gminne programy:

- „Majster dla Seniora”, program realizowany od 2019 roku, z którego skorzystało 7 osób starszych. Program obejmuje darmową usługę naprawczą dla Seniora 75 lat wżwyż Gminy Rawicz, zamieszkałego samotnie lub z osobą powyżej 60 roku życia.
- „Szyty na miarę” - program realizowany od października 2019 roku, obejmujący darmową, drobną usługę krawiecką, z którego skorzystać mogą osoby zamieszkałe w Gminie Rawicz, spełniające minimum jeden z trzech warunków: ukończone 60 lat, posiadanie Gminnej Karty Dużej Rodziny, bądź orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności. Do końca roku 2019 z usługi skorzystało 57 seniorów (znacząca większość osób korzystających legitymowała się również orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności).

Ważnym elementem prowadzonej polityki senioralnej w gminie jest ocena sytuacji seniorów w perspektywie samych zainteresowanych. Aby prawidłowo diagnozować funkcjonowanie tej grupy społecznej konieczne jest poznanie ich subiektywnych opinii dot. poziomu szacunku mieszkańców wobec osób starszych, czy możliwości wpływania przez seniorów na życie społeczności lokalnej. W ocenie badanych, osoby starsze w gminie Rawicz są szanowane i mają wpływ na funkcjonowanie społeczności lokalnej. Jedynie nieliczni dostrzegają brak szacunku wobec osób starszych oraz brak możliwości wpływu na najbliższe środowisko.

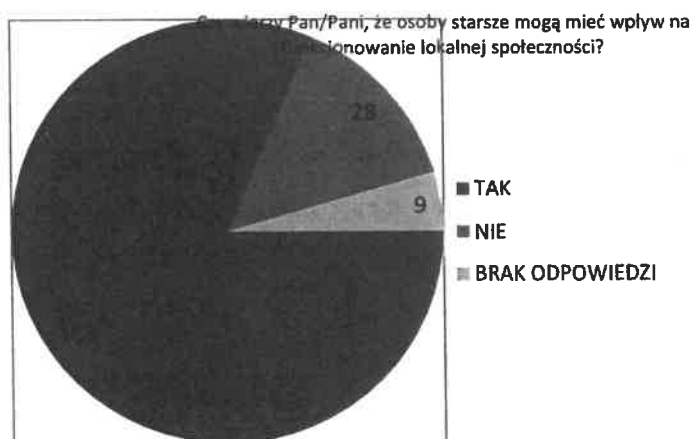

Wykres 4. Opinia badanych dot. poziomu szacunku wobec osób starszych w społeczności lokalnej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Wykres 5. Opinia badanych dot. wpływu osób starszych na funkcjonowanie społeczności lokalnej.

Źródło: opracowanie własne
na podstawie badań
ankietowych.

1. Sytuacja demograficzna Seniorów w Gminie Rawicz.

Starzenie się ludności oznacza – zgodnie ze stosowaną w demografii definicją – zwiększanie odsetka osób starszych przy jednoczesnym zmniejszaniu odsetka dzieci¹. Istnieje

¹W literaturze jako metrykalny próg starości przyjmuje się wiek 60 lat lub - coraz częściej - 65 lat. W niniejszym części dot. demografii osoby w starszym wieku to ludność w wieku 65 lat i więcej.

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

wiele miar i klasyfikacji stopnia zaawansowania starzenia populacji takich, jak struktura ludności w podziale na biologiczne grupy wieku, udział ludności w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem czy mediana wieku ludności. Relacje ilościowe między podstawowymi grupami wieku ludności (0-14 lat – „dzieci”, 15-64 lat – „dorośli”, 65 lat i więcej – „starsi”) pozwalają określić istniejące w społeczeństwie relacje międzypokoleniowe oraz ocenić poziom starości demograficznej.

W Polsce rośnie i w perspektywie 20 lat, nadal będzie wzrastać liczba osób w wieku 65 lat i więcej. Wzrost ten będzie bardzo dynamiczny ze względu na wchodzenie do tej grupy wieku roczników osób urodzonych w latach 50 - tych (najliczniejszych w całym okresie powojennym), a także w latach 60 - tych ubiegłego wieku. Dodatkowo, należy przypuszczać, że trwanie życia będzie się sukcesywnie wydłużało sprzyjając zwiększeniu zarówno liczby, jak i odsetka ludności w starszym wieku w ogólnej populacji Polski.

W przeprowadzonych badaniach, najliczniejszą grupę wiekową stanowiły osoby starsze w przedziale 60-69 lat (88 osób). Zaraz za nimi uplasowała się kolejna grupa wiekowa, tj. od 70 do 79 lat (76 osób), jedynie 21 osób badanych mieściło się w trzeciej grupie osób badanych, tj. 80 lat i więcej.

Województwo wielkopolskie

Według „Prognozy demograficznej na lata 2014-2050 dla województwa wielkopolskiego” najbardziej zmniejszy się liczba osób w wieku produkcyjnym, zaś największy wzrost liczby ludności wystąpi wśród osób w wieku 85 lat i więcej oraz w wieku 70-74. Województwo wielkopolskie jest jednym z trzech województw, w których proces starzenia się społeczeństwa będzie przebiegać najwolniej. Przewiduje się ponadto, że zjawisko podwójnego starzenia się społeczeństwa (udział liczby ludności w wieku 80 lat i więcej w liczbie ludności w wieku 65 lat i więcej) będzie w województwie wielkopolskim narastało. Jednocześnie następuje wydłużenie się przeciętnego trwania życia: z 80 lat u kobiet w roku 2013 do 87 w roku 2050 oraz z 73 lat u mężczyzn w roku 2013 do 82 w roku 2050. W 2050 r. dokona się jeden z największych wzrostów liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Gmina Rawicz

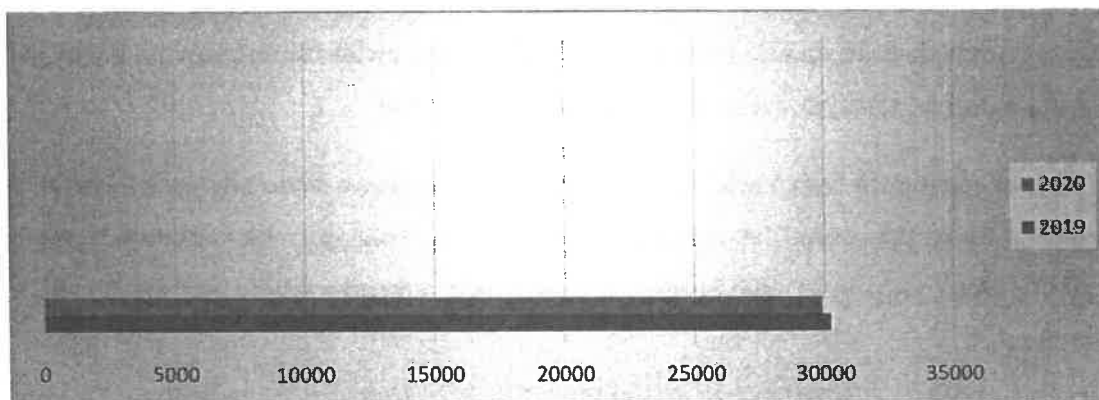

**GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ
NA LATA 2021 – 2025.**

Na dzień 02 stycznia 2020 r. **gminę Rawicz** zamieszkiwało łącznie 29 909 osób, w tym 19 744 w mieście i 10 165 na wsi. Porównując lata wcześniejsze liczba mieszkańców zmniejszyła się, co obrazują poniższe wykresy nr 1 i 2. Fakt ten wskazuje na liczne emigrowanie, przesiedlanie w inne regiony Polski lub poza jej granice w poszukiwaniu pracy i lepszych zarobków przez osoby w wieku produkcyjnym.

Wszystko wskazuje na potwierdzenie statystyk z lat wcześniejszych, a mianowicie fakt dotyczącego opuszczania przysłowiowego „gniazda”, oraz pozostawienia domu rodzinnego i rodziców.

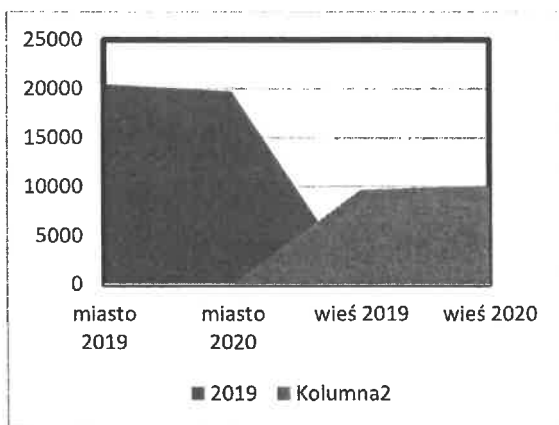
Wykres nr 6. Liczebność mieszkańców na rok 2019/2020 r.

Wykres nr 7. Z podziałem na miasto i wieś

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

Wśród osób ankietowanych, 118 osób zamieszkiwało obszar miejski, a 67 osób obszar wiejski.

Wykres 8. Miejsce zamieszkania osób badanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

2. Sytuacja ekonomiczna i warunki mieszkaniowe Seniorów w Gminie Rawicz

Podstawowym źródłem dochodu osób starszych w Polsce są: emerytury, renty lub zaopatrzenia (np. świadczenia dla służb mundurowych) oraz dodatki i zasiłki. Sytuacja ekonomiczna i mieszkaniowa seniorów z gminy Rawicz zależy od kilku czynników:

- ilości oraz wieku osób w jednym gospodarstwie domowym
- miejsca zamieszkania (sytuacja ekonomiczna kształtuje się różnie, w zależności od miejsca zamieszkania – wieś czy miasto). Gospodarstwa domowe w miastach, zgodnie z badaniami, lepiej oceniają swoją sytuację materialną.

Starzenie się społeczeństwa ma doniosłe skutki dla finansów publicznych państwa. Osoby starsze i niesamodzielne często wymagają stałej opieki – osoba opiekująca się (a jest to najczęściej członek rodziny chorego lub osoba jej bliska) jest więc nieaktywna zawodowo. Taka sytuacja skutkuje nie tylko obniżeniem dochodów gospodarstw domowych, ale także wzrostem kosztów związanych z opieką. Równocześnie rosną wydatki budżetu państwa na zasiłki, renty, emerytury (należy nadmienić, że głównym powodem udzielania pomocy osobom starszym jest

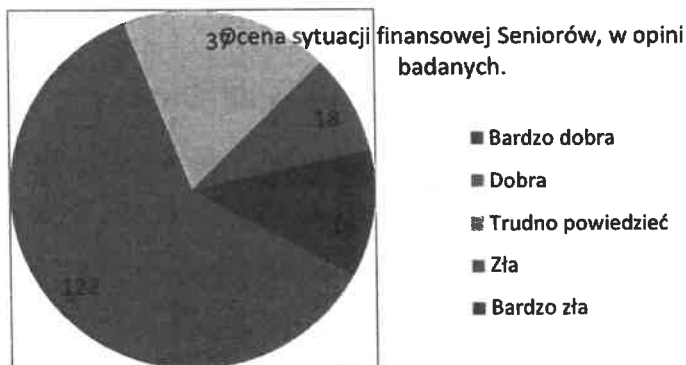

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

długotrwała choroba lub niepełnosprawność). Koszty związane z ochroną zdrowia stanowią drugie pod względem wielkości, zaraz po wydatkach na utrzymanie mieszkania, źródło wydatków gospodarstw osób starszych. Masowo rosnące ubóstwo osób niezdolnych do dalszej pracy może skutkować albo obciążeniem rodzin kosztami utrzymania takich osób albo obciążeniem finansowym samorządów terytorialnych (szczególnie tych z niekorzystną strukturą demograficzną mieszkańców). Zły stan zdrowia osób starszych w połączeniu z ograniczoną sprawnością i ograniczonym dostępem (lub wręcz jego brakiem) do usług ochrony zdrowia, niskimi dochodami, ubogą konsumpcją ze złymi warunkami mieszkaniowymi wpływa na społeczne wykluczenie osób starszych. Przedłużający się , czas trwania życia skorelowany jest ze stopniową utratą zdolności do samodzielnej egzystencji w zaawansowanym wieku ostatniej fazy życia. Wskazuje się , na różne przyczyny niesamodzielnosci osób starszych: warunki życia, działania lub zaniechania działania systemu ochrony zdrowia, jego sprawną (lub niesprawną) organizację dostosowaną (lub nie) do potrzeb osób starszych.

Jak wynika z przeprowadzonej ankiety seniorzy, w większości, oceniają swoją sytuacją finansową na poziomie dobrym (122 osoby). Jedynie 7 badanych określa swoją sytuację jako bardzo złą.

Wykres 9. Ocena sytuacji finansowej wśród badanych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Co istotne, wyniki badań ogólnopolskich wskazują iż sytuacja życiowa osób w wieku powyżej 65 r. ż. oraz ich sprawność fizyczna, intelektualna, aktywność zawodowa w dużej mierze zależy od statusu rodzinnego.

Istotnym elementem składającym się na sytuację osób starszych są ich warunki mieszkaniowe. Jak wynika z przeprowadzonych ankiety, zdecydowana większość seniorów uczestniczących w badaniach ankietowych ocenia swoją sytuację mieszkaniową na poziomie dobrym.

Wykres 10 . Ocena sytuacji mieszkaniowej wśród badanych.

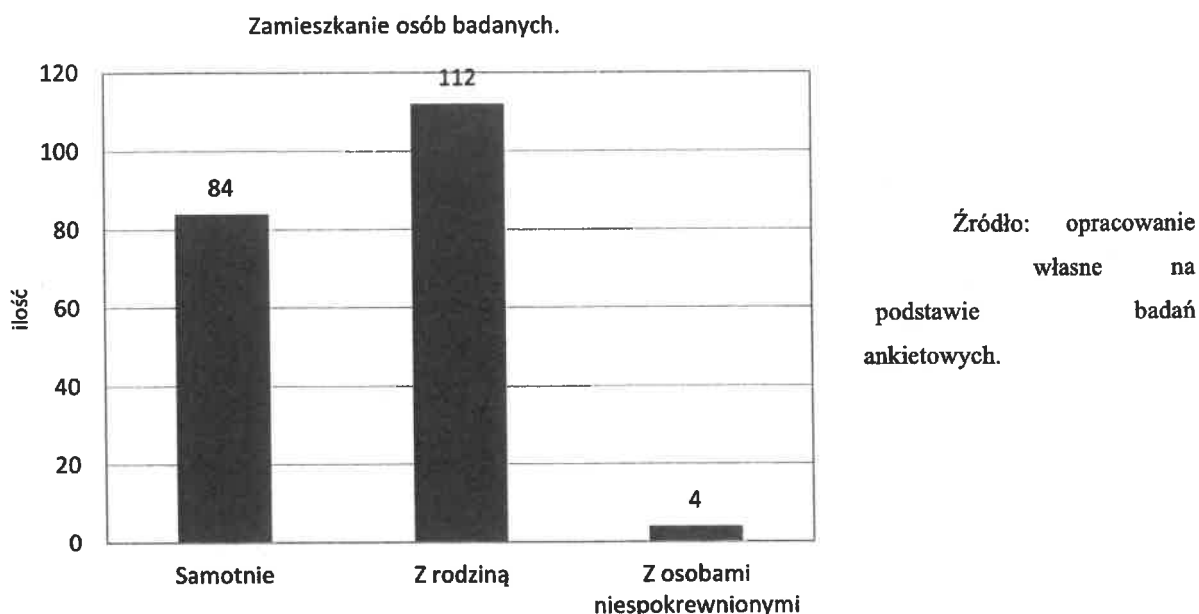
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Seniorzy w większości zamieszkują w samodzielnym gospodarstwie domowym, w związku małżeńskim lub z rodziną. Mieszkanie z rodziną jest równoznaczne z najważniejszym elementem systemu wsparcia w sytuacji bezradności, choroby czy niepełnosprawności. Jak wynika z przeprowadzonych badań, ponad 50% osób zamieszkuje z rodziną.

Wykres 11. Zamieszkanie osób badanych.

**GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ
NA LATA 2021 – 2025.**

W środowisku lokalnym mamy również do czynienia z osobami samotnymi czy owdowiałymi, które potrzebują wsparcia i pomocy. W tym przypadku bardzo ważnym aspektem, o którym nie możemy zapominać, jest wspieranie i dogłębne badanie samotnej osoby starszej, niesienie jej pomocy, obserwowanie i reagowanie na niepokojące objawy wynikające ze stanu zdrowia. Konieczność sprawowania opieki nad osobami starszymi przejmują bardzo często Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który w ramach prowadzonej działalności, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, świadczy na rzecz osób i rodzin pomoc finansową, niefinansową, pracę socjalną oraz zleca wykonywanie usług opiekuńczych i opiekuńczych specjalistycznych na rzecz osób z niepełnosprawnością. Dodatkowo, Gmina Rawicz, przy współpracy z Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, w ramach rewitalizacji podjęła działania mające na celu utworzenie mieszkań wspomaganych. Mieszkania te będą dostosowane do potrzeb seniora - jasne i nowoczesne, wyposażone w rozwiązania technologiczne świetnie odpowiadające na potrzeby seniorów. Jak wynika z przeprowadzonej ankiety wśród Seniorów, 41 osób jest zainteresowanych skorzystaniem z takiej formy wsparcia, jaką oferują mieszkania wspomagane. Ankietowani uważają, że w ramach mieszkań wspomaganych powinny być świadczone takie usługi jak: usługi opiekuńcze i usługi opiekuńcze specjalistyczne (72 osoby), zagospodarowanie czasu wolnego (63 osoby), pomoc w przemieszczaniu się, naukę lub pomoc w utrzymaniu posiadanego poziomu sprawności (46 osób), poradnictwo specjalistyczne (31 osób) oraz pracę socjalną (21 osób).

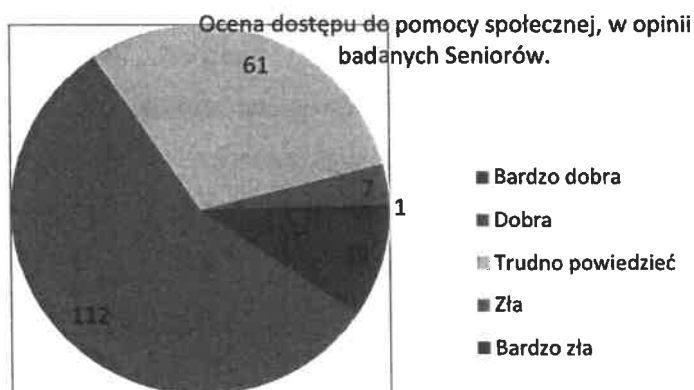
Tabela nr 1. Preferencje badanych dot. usług świadczonych w mieszkaniach wspomaganych.

Jaki rodzaj usług powinny zapewniać mieszkania wspomagane?		
Rodzaj usług:		Liczba głosów:
1.	Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	72
2.	Prace socjalną	21
3.	Poradnictwo specjalistyczne (np. prawne, psychologiczne)	31
4.	Pomoc w przemieszczaniu się, naukę lub pomoc w utrzymaniu posiadanego poziomu sprawności	46
5.	Zagospodarowanie czasu wolnego	63

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Warto zauważyć, iż osoby starsze biorące udział w przeprowadzonych badaniach oceniają dostęp do pomocy społecznej w gminie Rawicz na poziomie dobrym (104 osoby), 18 badanych oceniło dostęp do pomocy społecznej na poziomie bardzo dobrym. Oznacza to, że iż Seniorzy z gminy mogą liczyć na pomoc i wsparcie przy uzyskaniu wsparcia finansowego, oraz wsparcia w formie usług opiekuńczych.

Wykres 12. Ocena dostępu do pomocy społecznej w gminie Rawicz.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Rekomendowane kierunki działań:

- tworzenie mieszkań chronionych oraz wspomaganych;
- poszerzenie różnych form i oferty usług w miejscu zamieszkania;
- objęcie świadczeniami pomocy społecznej i innymi formami wsparcia materialnego osób starszych o najniższych dochodach w celu poprawy ich sytuacji materialnej;
- dalsze inicjowanie programów senioralnych, opracowanych na podstawie przeprowadzonej diagnozy;
- skoordynowanie usług społecznych na rzecz seniorów na terenie gminy;
- poszerzenie różnych form i oferty usług w miejscu zamieszkania.

3. Stan zdrowia osób starszych i niesamodzielność.

Jednym z najważniejszych obszarów diagnozujących sytuację osób starszych jest stan zdrowia. Wpływa on na funkcjonowanie zarówno biologiczne, psychiczne i społeczne. Na wydłużającą się obecnie długość życia jednostek, nakładają się liczne trudności zdrowotne. Starość, będąca coraz bardziej powszechnym zjawiskiem, pociąga za sobą występowanie chorób przewlekłych, niepełnosprawność i niesamodzielność. Wśród czynników mających wpływ na stan zdrowia można wymienić: czynniki biologiczne (m.in. zmniejszona aktywność ruchowa, niewłaściwe odżywianie, nadużywanie alkoholu, palenie papierosów, nadmierne spożywanie leków) oraz społeczne (izolacja społeczna, nieumiejętność korzystania z czasu wolnego, niski stopień wykształcenia). Międzykulturową cechą łączącą seniorów jest natomiast występowanie chorób przewlekłych. Choroby przewlekłe charakteryzują się długotrwałym pogorszeniem sprawności, uzależnieniem, następstwami psychospołecznymi, które stają się problemem współczesnej opieki. Coraz więcej przewlekłe chorych seniorów zwiększa grupę chroników geriatrycznych (tj. osób wymagających opieki długotrwałej, początkowo ambulatoryjnej, później domowej, uzależnionych od pomocy innych). Najczęściej występującymi chorobami przewlekłymi są: choroba nadciśnieniowa, reumatoidalne zapalenia stawów, choroby kości, niedokrwienne choroby serca. Wiele osób starszych choruje także na miażdżycę, która często rozpoczyna się w młodości, przez wiele lat rozwija się w ukryciu, a na starości daje o sobie znać poprzez zawały serca czy udary mózgu. Natomiast zmiany w obrębie mózgu prowadzą do ciężkich i nieuleczalnych schorzeń, jak demencja, choroba Parkinsona czy choroba Alzheimera. Ciężka przewlekła choroba może doprowadzić do stanu tak zwanego niedołęstwa starczego (jest to stan, w którym senior staje się niezdolny do wykonywania codziennych czynności życiowych, wymaga stałej opieki i pomocy).

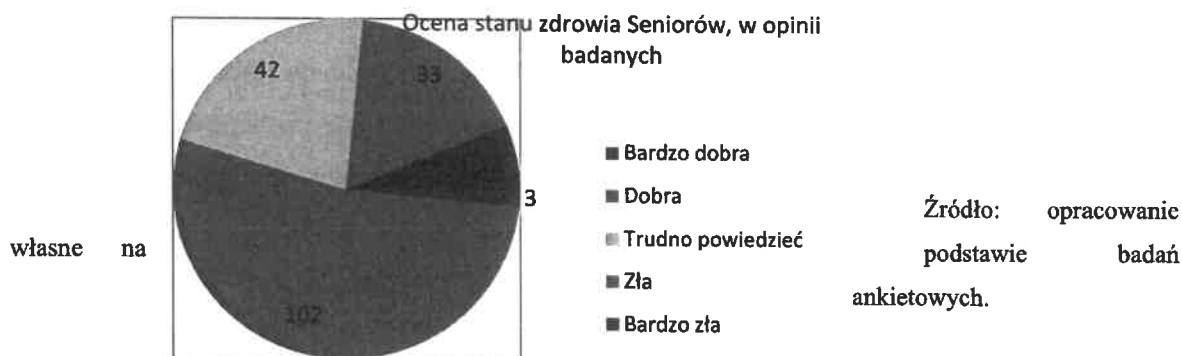

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

Niedołęstwo starcze może też występować bez wyraźnych przyczyn chorobowych lub być efektem nagromadzenia się różnych schorzeń. Starzenie się jest również czynnikiem zwiększającym ryzyko chorób nowotworowych. Ważnym elementem profilaktycznym jest też umiejętne rozpoznawanie i przeciwdziałanie patologiom związanym z zaburzeniami zdrowia psychicznego. Ołepienie lub choroba psychiczna często zmieniają psychikę osoby starszej, co w efekcie, prowadzi do konieczności stałej opieki nad tą osobą. Wśród zaburzeń psychicznych najczęściej występują demencja i depresja. Kondycja fizyczna seniorów w znacznym stopniu decyduje o samopoczuciu, autonomii, aktywności, w efekcie o jakości życia w okresie starości. Pogarszające się zdrowie negatywnie wpływa na możliwości fizyczne i stan psychiki. Choroby somatyczne wywołują chroniczne bóle, a choroby psychiczne – degradację psychiczną. Ponadto często zły stan zdrowia zmusza do przerwania pracy, utrudnia prowadzenie domu i wykonywanie podstawowych czynności życiowych, a także ogranicza mobilność („uwięzienie” w swoim domu). Wszystko to wpływa na zmniejszenie się liczby kontaktów z innymi ludźmi i utrudnia aktywny udział w życiu społecznym. Sprzyja to złemu samopoczuciu, wycofywaniu się z życia, bierności, frustracji, uzależnieniu od pomocy innych.

Wśród respondentów biorących udział w badaniu, oceniają oni swój stan zdrowia na poziomie dobrym (ponad 50% ankietowanych), jednak zdarzają się osoby opisujące swój stan zdrowia na poziomie złym lub bardzo złym.

Wykres 13. Ocena stanu zdrowia badanych

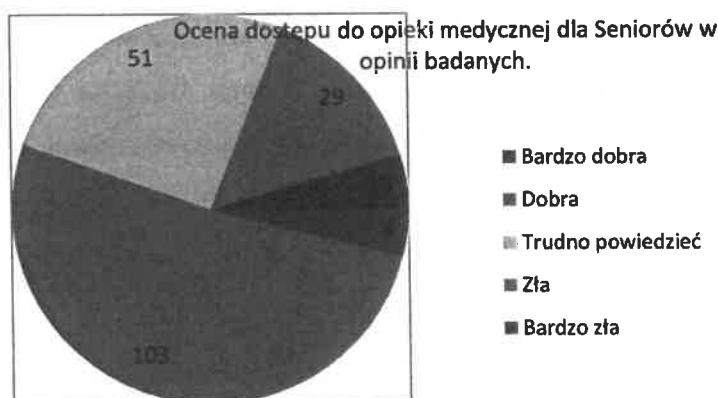

Bardzo często problemy zdrowotne osób starszych występują razem z problemami materialnymi i mieszkaniowymi, co prowadzi do jeszcze większej apatii i rezygnacji. Paradoksalnie, źródeł problemów zdrowotnych osób starszych można upatrywać w postępie medycyny, dzięki któremu duża liczba słabych i chorych osób wkracza w ostatnią fazę

życia. Wspomniana zła sytuacja finansowa emerytów i rencistów, niewystarczająca infrastruktura społeczna w ochronie zdrowia i pomocy społecznej, niekorzystna sytuacja służby zdrowia (utrudniony dostęp do lekarzy, sprzętu) także ograniczają możliwości leczenia. Codziennie to również mała dostępność do opieki podstawowej, nie wspominając o poradniach innych specjalistów niż medycyna rodzinna czy dostępie do opieki szpitalnej; to niejasno określony zakres porad specjalistycznych i oczekiwań od leczenia szpitalnego. W ocenie osób starszych, zamieszkujących gminę Rawicz, 50% badanych ocenia dostęp do służby zdrowia na poziomie dobrym, pojawiają się jednak również liczne głosy oceniające ją negatywnie (źle i bardzo źle łącznie 20%)

Wykres 14. Ocena dostępu do opieki medycznej w gminie Rawicz.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

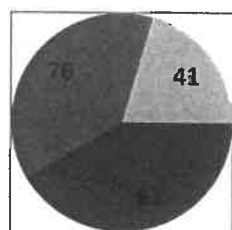
Istotnym elementem dot. sytuacji zdrowotnej Seniorów jest konieczność otoczenia ich usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania, czy możliwość skorzystania przez osoby niesamodzielne z możliwości pobytu w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym, znajdującym się w strukturach Szpitala Powiatowego w Rawiczu. Osoby pozostające w miejscu zamieszkania, które samodzielnie nie są w stanie zaspokoić swoich potrzeb, mają możliwość skorzystania z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. Należy zauważyć duży wzrost zapotrzebowania na tego typu usługi. Z przeprowadzonych badań trudno wnioskować jak badani oceniają dostęp do usług opiekuńczych. Głosy rozkładają się niemal identycznie, stąd też trudno wysnuć wniosek czy dostęp do nich jest wystarczający.

Wykres 15. Ocena dostępu do usług opiekuńczych w gminie Rawicz.

**GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ
NA LATA 2021 – 2025.**

Czy uważa Pan/Pani, iż dostęp do usług opiekuńczych świadczonych przez instytucje publiczne na terenie gminy jest wystarczający?

■ TAK
■ NIE
■ BRAK ODPOWIEDZI

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Ankietowani wskazują, iż w ramach usług opiekuńczych najczęściej korzystają ze wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego. Na kolejnych miejscach plasują się usługi opiekuńcze oraz specjalistyczne usługi opiekuńcze.

Tabela nr 2. Rodzaj wsparcia w formie usług opiekuńczych, z którego korzystają badani.

Z jakiego rodzaju wsparcia w formie usług opiekuńczych i usług społecznych Pan/Pani korzysta?		
Rodzaj wsparcia:		Liczba głosów:
1.	Usługi opiekuńcze	14
2.	Specjalistyczne usługi opiekuńcze	23
3.	Poradnictwo specjalistyczne (np. prawne, psychologiczne)	39
4.	Praca socjalna	13
5.	Inny rodzaj wsparcia, m.in. rehabilitacja	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Rekomendowane kierunki działań:

- edukacja społeczna na temat procesów starzenia się i jego konsekwencji (w tym kampanie informacyjne i społeczne);
- promowanie zdrowego stylu życia i zachowań prozdrowotnych;
- stworzenie seniorom możliwości korzystania ze specjalistycznego poradnictwa;

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

- podejmowanie działań zakresu profilaktyki psychologicznej dla osób starszych, w ramach MGOPS w Rawiczu, w tym dalsze działania prowadzone w ramach Rawickiego Pudełka Życia;
- podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania schorzeniom wieku starczego i prawidłowego żywienia;
- dążenie do wykorzystania innowacyjnych technologii w organizacji opieki dla osób starszych;
- objęcie opieką i edukacja opiekunów osób starszych, umożliwienie im dostępu do bezpłatnych szkoleń i wsparcia psychologicznego;
- organizacja darmowych szkoleń i porad dla opiekunów osób starszych

4. Aktywność społeczna, edukacyjna, kulturalna, sportowa i rekreacyjna

Podstawą działań podejmowanych na rzecz osób starszych powinno być dążenie do optymalizacji ich sprawności funkcjonalnej, **dlatego też tak ważne jest ujednolicenie działań na rzecz seniorów w różnych obszarach.** Podejmowane przez seniorów aktywności w obszarze aktywności społecznej, edukacyjnej, kulturalnej, sportowej oraz rekreacyjnej mogą istotnie wpływać na podnoszenie jakości życia, oraz poprawiać relacje z najbliższym środowiskiem.

4.1. Aktywność społeczna

Aktywność społeczna definiowana jest jako zaangażowanie w życie społeczności (zarówno najbliższego, jak i dalszego środowiska). Istotnymi elementami wpływającymi na poziom aktywności społecznej seniorów są: wykształcenie, wiek, sytuacja materialna oraz doświadczenia społeczne związane ze wcześniejszą aktywnością społeczną. W niniejszym opracowaniu wyróżniamy dwa rodzaje aktywności społecznej: aktywność obywatelską oraz aktywność wolontariacką.

a. aktywność obywatelska

Aktywność obywatelska dotyczy zaangażowania w działania na rzecz społeczności lokalnej. Seniorzy z gminy Rawicz angażuje się w działania obywatelskie, organizowane przez

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

lokalne grupy (koła gospodyń wiejskich, stowarzyszenia, rady osiedlowe itp.) oraz przez jednostki samorządu terytorialnego.

Istotnym obszarem działań jest zachęcanie do aktywności obywatelskiej osób starszych na terenach wiejskich. Gmina stara się prowadzić działania aktywizujące Seniorów, dlatego też na dwóch wioskach (Sierakowo oraz Zawady) funkcjonują Uniwersytety Ludowe, Kluby Seniora w Kątach, Szymanowie, Łaszczyń i Żylicach. Organizowane są również Dożynki Gminne, Gminne Dni Seniora, Parada Seniorów i inne wydarzenia, których celem jest zwiększenie aktywności obywatelskiej mieszkańców, w tym osób starszych. Dodatkowo istotnym elementem, zwiększającym aktywność obywatelską seniorów, są Koła Gospodyń Wiejskich oraz zespoły folklorystyczne, które szczególnie prężnie działają w Zawadach oraz Dębnie Polskim, Szymanowie, oraz działalność sołtysów, którzy organizują Dni Seniora, wspólne spotkania z okazji Dnia Kobiet, rajdy rowerowe czy sportowe treningi oraz spotkania o charakterze międzypokoleniowym. Ważną rolę odgrywają również filie rawickiej Biblioteki Publicznej w Rawiczu.

Ważnym organem działającym na rzecz seniorów i wspierających gminne działania na rzecz osób starszych jest Gminna Rada Seniorów, w skład której wchodzi 18 Seniorów. Gminna Rada Seniorów jest organem doradczym, której celem jest identyfikacja trudności z jakimi borykają się osoby starsze, przeciwdziałanie wykluczeniu, wypracowywanie rozwiązań oraz współpraca z podmiotami działającymi na terenie gminy na rzecz Seniorów.

W gminie działa również szereg podmiotów, których aktywność skupia się na prowadzonych działaniach na rzecz osób starszych. Warto wymienić tutaj: Stowarzyszenie Żylińska Rzecz Babska, Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet No i Co, Stowarzyszenie Osób Sprawnych Inaczej „Pomocna Dłoń”, Klub Seniora Wrzos, Stowarzyszenie Rawicz Aktywności Pozytywnej, Stowarzyszenie Osób Sprawnych Inaczej, ich Rodzin i Przyjaciół „Pomocna Dłoń”, spółdzielnie socjalną „Smak-Bistro”, „Filar”, stowarzyszenie Chazacy, Klub Seniora „Jesienny Liść” w Rawiczu.

b. Wolontariat senioralny

Wolontariat jest świadomą, dobrowolną działalnością podejmowaną na rzecz innych, wykraczającą poza więzy rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie. Jak wynika z dotychczas przeprowadzonych badań oraz analiz, udział osób starszych w akcjach wolontariackich jest stosunkowo niski, jednak liczba wolontariuszy seniorów z roku na rok ulega zwiększeniu. W

**GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ
NA LATA 2021 – 2025.**

2019 roku, w ramach Lokalnego Centrum Wolontariatu w Rawiczu, indywidualne porozumienia wolontariackie podpisało 17 seniorów, działał również jeden Klub Wolontariusza zrzeszający słuchaczy Rawickiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

Seniorzy angażują się w zróżnicowane działania na rzecz społeczności lokalnej, jednak najczęściej są to zadania z zakresu wspierania dzieci oraz osób samotnych i niepełnosprawnych. Flagowymi akcjami wolontariackimi, które odbywają się od kilku lat, regularnie, raz w miesiącu to: „Uśmiechnij się” - animacje na rzecz małych pacjentów oddziału dziecięcego Szpitala Powiatowego w Rawiczu, oraz „Promień nadziei” - spotkania wolontariuszy seniorów z podopiecznymi Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Rawiczu. Dodatkowo, wolontariusze seniorzy biorą udział w warsztatach kulinarnych i zdrowego odżywiania, przygotowując zdrowe przekąski dla podopiecznych ZOL. Wolontariusze seniorzy, wspierają również lokalne wydarzenia, podczas których animują zabawy, modelują balony i malują twarze.

Działania podejmowane w sferze aktywności społecznej przez osoby starsze, pokrywają się z wynikami przeprowadzonych badań. Większość ankietowanych deklaruje zaangażowanie w różnorodne działania na rzecz osób starszych. Najwięcej z badanych angażuje się w działalność: Klubów Seniora, Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Duże zaangażowanie można również zaobserwować w udziale w zajęciach proponowanych przez Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Rawiczu, działalności podmiotów ekonomii społecznej, czy Uniwersytetach Ludowych. Wśród innych aktywności seniorzy wymieniają: udział w chórze, grupach o charakterze sportowym i rekreacyjnym, oraz Koła Gospodyń Wiejskich.

Tabela nr 3. Wykaz działań, w których biorą udział badani.

W jakich działaniach na rzecz Seniorów bierze Pan/Pani udział?		
Rodzaj działań:		Liczba głosów:
1.	Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Rawiczu	39
2.	Uniwersytety Ludowe	23

**GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ
NA LATA 2021 – 2025.**

3.	Kluby Seniora	59
4.	Uniwersytet Trzeciego Wieku	44
5.	Grupa wsparcia „Wspieramy”	10
6.	Lokalne Centrum Wolontariatu	21
7.	Działalność w ramach stowarzyszeń, fundacji	29
8.	Inne, m.in. Gminna Rada Seniorów, zajęcia sportowe, chór, praca z młodzieżą, Koła Gospodyń Wiejskich	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

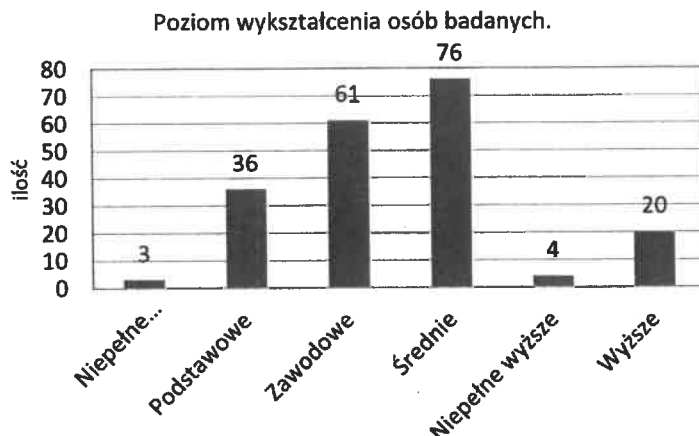
4.2. Aktywność edukacyjna

Aktywność edukacyjna podejmowana przez osoby starsze przynosi wiele korzyści dla utrzymania odpowiedniej jakości życia i stymulowania funkcji poznawczych. Edukacja osób starszych wpisuje się w koncepcję uczenia się przez całe życie (edukacja całożyciowa). Ciągła edukacja pozytywnie wpływa na zaspokajanie potrzeb wyższego rzędu, rozwój osobisty jednostki, wzmacnianie wiedzy oraz kompetencji. Zauważyć można również, iż osoby posiadające wykształcenie ponadpodstawowe, charakteryzują się większym zaangażowaniem w aktywność edukacyjną w starszym wieku. Wśród osób badanych, większość z seniorów posiadała wykształcenie średnie oraz zasadnicze zawodowe, co przekłada się na fakt, iż większość respondentów angażuje się w różnorodne działania społeczne.

Wykres nr 16. Poziom wykształcenia osób badanych.

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

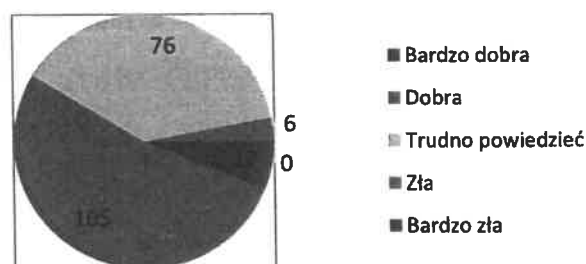

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Osoby biorące udział w badaniu, oceniają dostęp do instytucji edukacyjnych w gminie Rawicz na poziomie dobrym. Zauważyć jednak trzeba, że 73 osoby nie są w stanie ocenić poziom dostępu do edukacji, przez co można wnioskować, że nie korzystają oni z możliwości całościowego kształcenia lub nie posiadają one wiedzy o możliwości udziału w zajęciach edukacyjnych. Na terenie gminy Rawicz prowadzone są liczne działania mające na celu wzmacnianie aktywności edukacyjnej osób starszych, m.in. Uniwersytety Ludowe, Dzienny Dom Pomocy Społecznej, Kluby Seniora (edukacja nieformalna) jednak działania ściśle edukacyjne prowadzi głównie prężnie działający Rawicki Uniwersytet Trzeciego Wieku (RUTW) prowadząc edukację formalną.

Wykres nr 17. Ocena dostępu do instytucji edukacyjnych w gminie Rawicz.

Ocena dostępu do edukacji, w opinii badanych Seniorów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Rawicki Uniwersytet Trzeciego Wieku

Jak wynika ze statutu Rawickiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, celem prowadzonych działań na rzecz seniorów jest: stymulowanie rozwoju osobistego oraz sprawności

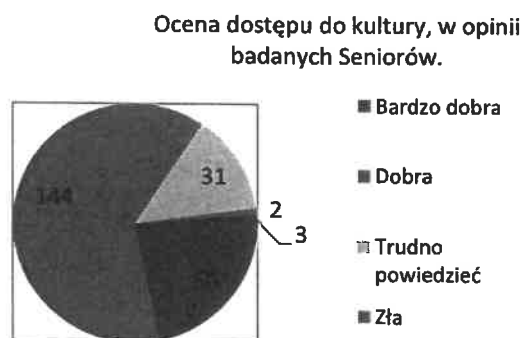

intelektualnej i fizycznej jego członków, aktywizacja społeczna osób chętnych do uczestniczenia w pracach RUTW oraz upowszechnianie profilaktyki gerontologicznej.

4.3. Aktywność kulturalna

Aktywny udział w życiu kulturalnym istotnie wpływa na funkcjonowanie każdej jednostki. Służy rozwojowi i doskonaleniu każdej ze sfer funkcjonowania człowieka: fizycznej, intelektualnej, etycznej, moralnej, estetycznej, społecznej itd. Aktywność kulturalna jest jednak dość mało rozpropagowana wśród osób starszych, mimo że w ostatnich latach zauważyć można znaczny wzrost propozycji kulturalnych dla seniorów. Aktywny udział w życiu kulturalnym może istotnie wpływać na samopoczucie, poczucie własnej wartości, zawieranie nowych znajomości, nabywanie nowych umiejętności oraz wiedzy, a także rozwój zainteresowań. Seniorzy dość mocno podkreślają istotność wydarzeń kulturalnych skierowanych do własnej grupy. Festiwale z udziałem seniorów, spektakle teatralne i seanse filmowe kierowane do osób starszych wzbudzały wśród osób badanych szczególne zainteresowanie. Wskazują na to również wyniki przeprowadzonej ankiety, gdzie 95 Seniorów z chęcią brało by udział w spotkaniach w swojej grupie wiekowej. Dodatkowo, działalność instytucji kulturalnych i dostęp do kultury przez osoby starsze jest oceniany na poziomie dobrym (106 ankietowanych) i bardzo dobrym (46 osób). Jedynie 5 osób ocenia dostęp do instytucji kulturalnych na poziomie złym lub bardzo złym.

Wykres 18. Ocena dostępu do instytucji kulturalnych w gminie Rawicz.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ankietowych.

W gminie Rawicz działa szereg instytucji samorządu terytorialnego, które angażują się w organizację aktywności kulturalnej na rzecz seniorów z Gminy Rawicz – Dom Kultury w Rawiczu, Rawicka Biblioteka Publiczna wraz z filiami na terenach wiejskich, Muzeum Ziemi Rawickiej.

a. Dom Kultury w Rawiczu

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

Dom Kultury w Rawiczu prowadzi szereg działań na rzecz mieszkańców 60+ z Gminy Rawicz. Wśród proponowanych aktywności warto wymienić takie działania, jak: cykl „Słucham i Słyszę” - bezpłatne spotkania/wykłady na temat świata muzyki, cykl „Upiory i tenory” - bezpłatne spotkania/wykłady o historii teatru muzycznego (raz w miesiącu), spektakle (w tym Rawicki Festiwal Teatralny) – m.in. „Wesele. Reaktywacja”, „Trzy Siostry”, „Jaskiniowcy” itd.; koncerty – m.in. orkiestra symfoniczna, występy kabaretów, przeglądy chórów, spotkania autorskie, wystawy i wernisaże, imprezy cykliczne: Śpiewanie pod Dębami, Jarmark Wielkanocny, Święto Rawicza; działalność sekcji artystycznych Domu Kultury (Chór Arion, Koło plastyczne dla dorosłych, zajęcia qigong).

b. Rawicka Biblioteka Publiczna

Rawicka Biblioteka Publiczna, wraz z filiami prowadzi regularne i systematycznie działania na rzecz Seniorów z naszej Gminy. Wśród proponowanych inicjatyw znajdują się: Klub Melomana – cykliczne, co miesięczne spotkania miłośników muzyki, powstały we współpracy z Rawickim Uniwersytetem Trzeciego Wieku; Dyskusyjny Klub Książki; Spotkania w Sarnowie „Wśród nocnej ciszy głos się rozchodzi”; Spotkania autorskie z autorkami książek, podróżnikami dziennikarzami i publicystami m.in. z Wandą Szymanowską, Anną Strzelec, Magdaleną Majchet, Urszulą Makosz, Jakubem Żulczykiem, Jakubem Małeckim; Koncert pieśni żydowskiej; ‘Odjazdowy Bibliotekarz” - wyjazd rowerowy; organizacja warsztatów „Coaching serca”; udział w akcji Narodowe Czytanie, organizacja Nocy Bibliotek.

c. Muzeum Ziemi Rawickiej

Muzeum Ziemi Rawickiej zaprasza osoby starsze do udziału we wszystkich organizowanych wydarzeniach kulturalnych, artystycznych i kulturalno-edukacyjnych. W 2019 roku Seniorzy brali udział w takich wydarzeniach, jak: cykliczne wystawy i wernisaże, w tym wystawy czasowe; obchody Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych; Noc Muzeów Rawicki Jarmark Historyczny; Europejskie Dni Dziedzictwa. Muzeum umożliwia Seniorom zaprezentowanie swoich wyrobów na kiermaszach rękodzieła artystycznego. Organizowane są również warsztaty tworzenia sztuki ludowej, tradycyjnego haftu hazackiego oraz warsztaty manualne. Muzeum współpracuje również z lokalnymi stowarzyszeniami działającymi na rzecz Seniorów oraz z RUTW. Dodatkowo, w 2020 r., osoby starsze miały możliwość wzięcia udziału w programie edukacji regionalnej pn „Nasza historia – nowa tożsamość”. Pracownicy Muzeum

prowadzą także zajęcia wykładowe dla słuchaczy RUTW, w tym wykład plenarny pt „Znani rawiczanie”.

4.4. Aktywność sportowa i rekreacyjna

Aktywność sportowa i rekreacyjna korzystnie wpływa na stan zdrowia seniorów, obniżając ryzyko chorób oraz poprawiając funkcjonowanie w środowisku lokalnym, poprzez zwiększenie aktywności społecznej osób starszych. Mimo dość bogatej oferty sportowej, jedynie nieliczna grupa seniorów bierze udział w proponowanych aktywnościach sportowych i rekreacyjnych. Jak wynika z przeprowadzonej ankiety, zdecydowana większość osób starszych deklaruje chęć udziału w wycieczkach rowerowych, niż w zajęciach sportowych oraz szkoleniach z zakresu samoobrony. Zauważyć można, że seniorzy wybierają raczej znane, bezpieczne formy aktywności fizycznej, które nie są ustrukturalizowane. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) i UE zalecają osobom starszym podejmowanie umiarkowanej aktywności fizycznej przez co najmniej 30 min przez 5 dni w tygodniu lub bardzo intensywnej aktywności fizycznej przez co najmniej 20 min przez 3 dni w tygodniu.

Istotną rolę w promocji aktywności sportowej oraz rekreacji pełni Ośrodek Sportu i Rekreacji, Towarzystwo Tenisa Ziemnego w Rawiczu, Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, oraz liczne kluby sportowe.

a. Ośrodek Sportu i Rekreacji w Rawiczu

Ośrodek Sportu i Rekreacji czynnie współpracuje z podmiotami działającymi na rzecz seniorów (w tym RUTW, DDPS, Klub Amazonka). Studenci RUTW oraz uczestnicy DDPS mają możliwość korzystania z krytej pływalni. Dodatkowo, na hali sportowej, przy ulicy Kopernika odbywają się zajęcia grup nieformalnych z koszykówki oraz piłki siatkowej. Z jednej z sal przynależących do hali korzysta również Stowarzyszenie Rawicki Klub Amazonka. Seniorzy z gminy Rawicz korzystają również ze Strzelnicy Ośrodka Sportu i Rekreacji. Na jego terenie odbywają się spotkania rodzinne, integracyjne czy wielopokoleniowe eventy. Są to również tereny spacerowe i rekreacyjne. Mieszkańcy gminy Rawicz, w tym osoby starsze, mogą także korzystać z wypożyczalni sprzętu wodnego na terenie przyległym do Strzelnicy. Ważnym elementem prowadzonych działań jest także udostępnianie kortów ziemnych do gry w tenisa. W ramach ligi tenisa ziemnego, w której aktywną grupą są mieszkańcy 50+, a najstarsi zawodnicy przekroczyli 65 rok życia. W 2019 roku organizowano również imprezy skierowane dla mieszkańców, a w tym i Seniorów: Rawicki Festiwal Sportu, Mistrzostwa Rawicza w Narciarstwie Alpejskim i Snowboardzie – w tym osobna kategoria dla osób starszych (N7-

**GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ
NA LATA 2021 – 2025.**

SENIOR), oraz kategoria rodzinna (wielopokoleniowa), Rodzinne Zawody Pływackie – konkurencje rodzinne (wielopokoleniowe), Festyn Rodzinny na Plaży – konkurencje skierowane dla całych pokoleń mieszkańców, w tym również dla seniorów

Istotnym elementem prowadzonych działań na rzecz seniorów w obszarze społecznym, edukacyjnym, kulturowym oraz rekreacyjnym, jest proponowanie takich aktywności, które odpowiadają zainteresowaniom i potrzebom osób starszych w naszej gminie. Z przeprowadzonej analizy badań ankietowych wśród seniorów, jasno wynika, że ponad połowa badanych z chęcią brała by udział w spotkaniach integracyjnych wewnątrzpokoleniowych. Dużym zainteresowaniem cieszą się również: warsztaty artystyczne i rękodzielnicze, warsztaty medyczne i zdrowotne, spotkania międzypokoleniowe,

Tabela nr 4. Wykaz zajęć i aktywności, którymi zainteresowani są seniorzy z gminy Rawicz.

Gdyby była taka możliwość, z jakich zajęć chciałby/chciałaby Pan/Pani skorzystać?		
Propozycja zajęć:		Liczba głosów:
1.	Nauka języków obcych	36
2.	Zajęcia integracyjne z innymi Seniorami	100
3.	Spotkania międzypokoleniowe	76
4.	Warsztaty medyczne i zdrowotne	83
5.	Warsztaty artystyczne i rękodzielnicze	85
6.	Warsztaty ekonomiczne	2
7.	Warsztaty z zakresu nowych technologii	23
8.	Warsztaty ruchowe i kurs samoobrony	46
9.	Wycieczki rowerowe	78

**GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ
NA LATA 2021 – 2025.**

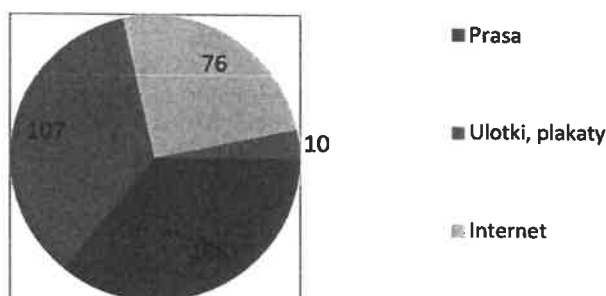
10.	Warsztaty gier planszowych	36
11.	Wolontariat senioralny	26
12.	Inne, m.in.: z zakresu medycyny naturalnej, śpiewu, kulinariów, spotkania międzyklubowe	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Promocja działań z zakresu aktywności społecznej, kulturalnej, edukacyjnej oraz rekreacyjnej powinny być przekazywana w formie: ogłoszeń w prasie, ulotek i plakatów, przez komunikatory internetowe, oraz poprzez nawiązanie współpracy z sołtysami i parafiami. Zauważyć należy, iż kilkoro badanych zwracało uwagę na konieczność osobistego kontaktu telefonicznego, celem promocji prowadzonych działań.

Wykres 19. Sposób promocji działań na rzecz seniorów.

Proponowany sposób promocji działań na rzecz Seniorów w gminie Rawicz.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Przy opracowywaniu spójnej i odpowiadającej na potrzeby seniorów koncepcji działań, należy brać również pod uwagę trudności, z jakimi boryka się ta grupa wiekowa. Dużą przeszkodą w podejmowaniu aktywności stanowią bariery zdrowotne, na które wskazuje aż 28 badanych. Przeszkodą jest również brak osoby towarzyszącej, z którą można brać wspólny udział w zajęciach. Odpowiedzią na tą trudność powinny być organizowane spotkania integracyjne seniorów, docierające do różnych środowisk.

Tabela nr 5. Przyczyny braku zaangażowania osób starszych w działania na ich rzecz.

**GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ
NA LATA 2021 – 2025.**

Jeśli NIE angażuje się Pan/Pani w proponowane działania na rzecz Seniorów, co jest tego przyczyną?		
Przyczyna:		Liczba głosów:
1.	Brak osoby towarzyszącej, z którą mógłbym/mogłabym uczestniczyć w tego typu działaniach	22
2.	Bariery architektoniczne	3
3.	Brak odpowiednich połączeń komunikacji miejskiej	10
4.	Stan zdrowia	28
5.	Brak środków finansowych	14
6.	Niedostateczna promocja prowadzonych działań na rzecz Seniorów	7
7.	Brak odpowiedniej oferty	11
8.	Nie wiem co chciałbym/chciałabym robić	11
9.	Inne, m.in. : brak potrzeby, wiek, brak czasu	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Rekomendowane kierunki działań:

- wzmocnienie funkcji Gminnej Rady Seniorów poprzez doprecyzowanie jej kompetencji i zadań oraz promowanie jej działań.
- promowanie i wspieranie działalności wolontariatu senioralnego, w tym: włączenie osób starszych do udziału w działaniach na rzecz integracji społeczności lokalnej, uwzględnienie wolontariatu senioralnego w pracach samorządu i innych instytucji lokalnych, zwiększenie liczby wolontariuszy seniorów, promocja wolontariatu senioralnego w środowisku lokalnym
- wsparcie dla organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych, w tym pomoc w pozyskaniu środków zewnętrznych na działania senioralne

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

- koordynacja usług społecznych na rzecz seniorów, w tym prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych
- rozwój oferty edukacyjnej, skierowanej do seniorów, w tym wykorzystanie potencjału instytucji publicznych w celu organizacji zajęć o charakterze kulturalnym, artystycznym, rekreacyjnym, sportowym i turystycznym dla osób starszych
- wspieranie nieformalnej edukacji artystycznej, służącej rozwijaniu talentów osób starszych oraz upowszechnianie ich twórczości
- propagowanie współpracy podmiotów z różnych obszarów działalności na rzecz realizacji inicjatyw służących uczestnictwu osób starszych w życiu społeczności lokalnej
- zlikwidowanie barier informacyjnych, architektonicznych i komunikacyjnych
- promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia wśród seniorów
- rozwijanie i wspieranie systemu zorganizowanych zajęć aktywności fizycznej dla osób dorosłych i starszych

5. Dyskryminacja i przemoc wobec osób starszych.

Starość jest fazą życia, której dożywa większość ludzi. Musimy walczyć z uprzedzeniami, by aktywna i pomyślna była starość nie tylko dzisiejszych seniorów, lecz również nasza.

W konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zapisana jest gwarancja równego traktowania wszystkich obywateli niezależnie od ich statusu społeczno-ekonomicznego, płci, wieku itp.: „Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny”.

Istnieje wiele definicji ageizmu. Najbardziej znaną w literaturze anglosaskiej jest ta zaproponowana przez Roberta Butlera w 1975 roku, zgodnie z którą ageizm to „zestaw przekonań, uprzedzeń i stereotypów mających swe podstawy w biologicznym zróżnicowaniu ludzi.”

W języku polskim adekwatnym określeniem ageizmu wydaje się termin „dyskryminacja ze względu na wiek”. Odnosi się ona do nierównego traktowania, kierowania się uprzedzeniami i stereotypami oraz założeniem, że osoby starsze nie są zdolne do wykonywania określonych

ról społecznych. Głównym założeniem, na którym bazują stereotypy dotyczące osób starszych, jest przekonanie o złym stanie ich zdrowia, a tym samym o niesprawności i niesamodzielności, oraz postrzeganie osób starszych jako jednorodnej grupy społecznej.

W rzeczywistości zbiorowość osób starszych jest zróżnicowana nie tylko pod względem statusu rodzinnego, wysokości dochodów, zaangażowania w życie wspólnoty lokalnej, lecz także stanu zdrowia. Dyskryminacja ze względu na wiek może przyjąć formę indywidualną (uprzedzenia poszczególnych osób) lub instytucjonalną (nierówne traktowanie na poziomie instytucji zarówno publicznych, firm prywatnych, jak i rodziny).

Drugi podział mówi o dyskryminacji pozytywnej i negatywnej. Dyskryminacja pozytywna może się przejawiać np. w systemie zniżek przy korzystaniu z oferty instytucji kultury czy przez coraz częstsze ustanawianie przez samorządy terytorialne rad seniorów. Jednak częściej i bardziej dotkliwie odczuwana przez samych seniorów jest dyskryminacja negatywna. Jej najczęstsze przejawy to: lekceważenie, agresja słowna, znęcanie się fizyczne i psychiczne, nadopiekuńczość, protekcyjność, zaniedbanie, marginalizacja społeczna, odseparowanie, nadużycia finansowe, odmowa przyznania należnych świadczeń. Większość wymienionych zachowań w stosunku do osób starszych nie budzi wątpliwości co do tego, że wiążą się z gorszym traktowaniem. Jednak nadopiekuńczość jest często trudno dostrzegalna, gdyż granica pomiędzy chęcią pomagania a wyręczaniem seniora w wykonywaniu czynności, które może bez trudu i chęci samodzielnie wykonywać, bywa trudna do zauważenia.

Gorsze traktowanie osób starszych wpływa na ich samopoczucie psychiczne i fizyczne, powodując często wycofywanie się z życia społecznego i rodzinnego. Obniża jakość życia i powoduje, że często seniorzy ulegają stereotypom i zaczynają w nie wierzyć.

Z pewnością niepokojącym zjawiskiem jest rosnąca liczba przestępstw skierowanych przeciwko osobom starszym. Można tutaj wymienić m.in. oszustwa metodą „na wnuczka” czy na „pracownika socjalnego” lub „policjanta”, nieuczciwe praktyki przedsiębiorców, nadużycia w placówkach całodobowego pobytu, przemoc i dyskryminacja wobec osób starszych). Jak wynika z analiz przeprowadzonych przez Komendę Powiatową Policji w Rawiczu, w latach 2017 – 2020 przemoc objęta procedurą Niebieskiej Karty dotyczyła 37 osób w kategorii wiekowej 65+ (w tym 30 kobiet oraz 7 mężczyzn). Przeciwdziałanie stereotypom, uprzedzeniom, gorszemu traktowaniu osób starszych wpływa nie tylko na poprawę sytuacji seniorów w społeczeństwie, lecz również sprzyja racjonalnemu gospodarowaniu ich potencjałem. Konieczne jest uświadomienie, szczególnie młodszemu pokoleniu, że starość jest

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

fazą życia, której dożywa większość ludzi, że ten okres może być także twórczy i radosny, a seniorzy mają często dużo energii, która może zostać spożytkowana np. na rzecz wspólnoty lokalnej i działań międzypokoleniowych.

Rekomendowane kierunki działań:

- promocja pozytywnego wizerunku starości;
- podejmowanie działań o charakterze integracji międzypokoleniowej;
- otwieranie szkół na współpracę z organizacjami senioralnymi;
- prowadzenie kampanii informacyjnych z zakresu przeciwdziałania ageizmu – konieczne będzie uświadamianie jednostkom ich praw, uwrażliwienie ich na przejawy gorszego traktowania oraz udzielania informacji na temat możliwości uzyskania bezpłatnej pomocy prawnej w razie potrzeby.

6. Bezpieczeństwo

Jedną z podstawowych potrzeb każdego człowieka jest poczucie bezpieczeństwa. Abraham Maslow, psycholog i autor piramidy hierarchii potrzeb, sytuuje poczucie bezpieczeństwa jako jedno z najważniejszych potrzeb człowieka (potrzeba drugiego rzędu). Bez osiągnięcia tego stanu, nie można osiągnąć potrzeb tzw. wyższego rzędu. Wydaje się jednak, że na poziom poczucia bezpieczeństwa u osób starszych wpływać mogą różne czynniki: stan zdrowia, sytuacja ekonomiczna i mieszkaniowa, relacje z najbliższym otoczeniem. Seniorzy to grupa szczególnie narażona na różnego rodzaju ryzyka. Osoby starsze nadal wykazują niski poziom wiedzy dot. właściwych reakcji i ochrony przed zagrożeniami. Z danych statystycznych jasno wynika, iż seniorzy najczęściej padają ofiarami oszustw i wyłudzeń. Schemat postępowania przestępców jest podobny do siebie. Najczęściej pod pretekstem udzielenia pilnej pomocy bliskiej osobie wykorzystują oni bezradność i osamotnienie osób starszych. Bardzo ważnym elementem prowadzonej polityki senioralnej jest prowadzenie szeroko pojętej edukacji społecznej, dotyczącej bezpieczeństwa osób starszych. Podejmowanie działań profilaktycznych, zabezpieczających seniorów przed oszustwami, wyłudzeniami i innymi rodzajami przestępstw wydaje się szczególnie ważne w ostatnich latach. Komenda Powiatowa Policji w Rawiczu podejmuje szereg działań i akcji prewencyjnych, których celem jest uświadomienie osób starszych o możliwych zagrożeniach oraz sposobach rozpoznawania zachowań podejrzanych, noszących znamiona przestępstwa. Przedstawiciele KPP biorą czynny udział w spotkaniach senioralnych, prowadzą warsztaty edukacyjne i profilaktyczne, organizują akcje tematyczne, przygotowują materiały informacyjne i ostrzegawcze. Ważnym elementem

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

aktualnie prowadzonych działań prewencyjnych jest docierania do seniorów mniej zaangażowanych społecznie, wycofanych i osamotnionych. Dodatkowo, konieczne jest dalsze budowanie wrażliwości ogółu mieszkańców na potrzeby osób starszych, przy jednoczesnym wskazywaniu na ochronę seniorów, poprzez proste działania, jak regularny kontakt, częste rozmowy oraz motywowanie do udziału w spotkaniach prewencyjnych.

Rekomendowane kierunki działań:

- zwiększenie świadomości i wiedzy osób starszych na temat pojawiających się metod oszustw oraz bezpieczeństwa w internecie;
- zwiększenie świadomości osób starszych na temat przemocy i instytucji, do których można zwrócić się w sytuacji jej doświadczania;
- zwiększenie dostępności poradnictwa prawnego dla osób starszych w gminie Rawicz.

III. Cele i rezultaty polityki senioralnej w Gminie Rawicz na lata 2021 - 2025

PRIORYTET I

- zwiększenie aktywności obywatelskiej seniorów w gminie Rawicz

Działania:

I.1 *Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Rawiczu*

W ramach systemu wsparcia osób starszych na terenie gminy Rawicz swoją działalność prowadzi Dzienny Dom Pomocy Społecznej, jako jednostka podległa Miejsko-Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Rawiczu.

Jest ośrodkiem wsparcia dziennego pobytu dla osób w wieku poprodukcyjnym oraz dla osób o zmniejszonej sprawności psychofizycznej.

Dom realizuje pomoc środowiskową i działa w oparciu o przepisy Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tj. Dz.U. z 2019r. poz. 1507 ze zm.) i Regulaminu Domu. Seniorzy nie są jedynie biernymi odbiorcami oferowanych im usług, lecz sami podejmują działania w zakresie organizacji czasu wolnego, wspierają się wzajemnie, angażują się w pomoc i działania na rzecz innych seniorów oraz społeczności lokalnej również w ramach działań wolontarystycznych.

**GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ
NA LATA 2021 – 2025.**

Działalność Dziennego Domu Pomocy Społecznej finansowana jest ze środków budżetu gminy Rawicz oraz odpłatności Uczestników.

Uczestnicy partycypują w kosztach związanych z pobytem w Domu oraz korzystaniem z obiadu, zgodnie z odpłatnością określoną w Uchwale Nr XIV/170/19 Rady Miejskiej Gminy Rawicz z dnia 13 listopada 2019r. Uchwała ta ustala organizację Domu oraz szczegółowe zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodku.

Do zadań świadczonych przez DDPS zgodnie z regulaminem należy:

- Podtrzymywanie oraz usprawnianie aktywności i umiejętności samodzielnego życia Uczestników.
- Podnoszenie poziomu sprawności psychofizycznej Uczestników.
- Prowadzenie zajęć o charakterze edukacyjnym.
- Zaspokajanie potrzeb bytowych, towarzyskich, kulturalnych oraz rekreacyjnych.
- Organizowanie zajęć w ramach terapii zajęciowej i fizjoterapii.
- Zapewnienie jednego posiłku dziennie-obiadu.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi, placówkami oświatowymi, kościołem katolickim i innymi związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi i innymi.

W związku z rozpoznaną potrzebą aktywizacji seniorów z rejonów wiejskich gminy Rawicz w 2014r. utworzono w ramach działalności DDPS Dzielne Kluby Wsparcia – w Żylicach i Łaszczyńcu.

Mając na względzie powyższe założenia terapia zajęciowa prowadzona w Dziennym Domu Pomocy Społecznej spełnia trzy zasadnicze funkcje: usprawnianie fizyczne, usprawnianie psychiczne, usprawnianie społeczne.

Do podstawowych form terapii prowadzonych w DDPS należą:

1. Arteterapia (rękodzielnictwo, muzykoterapia, biblioterapia, teatroterapia)
2. Rehabilitacja ruchowa (gimnastyka indywidualna i grupowa, gry i zabawy ruchowe Nordic walking, zajęcia na basenie)
3. Zajęcia edukacyjne (pogadanki tematyczne i prelekcje, zajęcia multimedialne, tablica interaktywna)

4. Zajęcia kulturalno-rozrywkowe i rekreacyjne

5. Zajęcia kulinarne

W ramach rozszerzenia oferty usług dla uczestników DDPS w Rawiczu oraz wprowadzenia innowacyjnych form terapii rozpoczęto w 2019r. realizację działań projektu z funduszu WRPO pn. „Pokonaj Bariery” w ramach EFS.

W ramach tego projektu utworzono :

- **Terapię Biofeedback** - jest to metoda usprawniania pracy mózgu. Choroby w wieku starszym zakłócają czynności poznawcze, koncentrację , myślenie , zapamiętywanie i mają związek z obniżeniem sprawności umysłowej. To właśnie treningi podczas terapii biofeedback pozwalają wytrenować aktywność mózgu tak aby sprzyjała dobrej koncentracji, pamięci, wyciszeniu, poprawie snu, zwiększenia odporności na stres itp.

- **Terapię „ Snoezelen” (Sala Doświadczenia Świata)** – to specjalnie wyposażona sala polisensoryczna, której celem jest stymulowanie lub wyciszanie zmysłów. Wyposażona w specjalistyczny sprzęt, którego zastosowanie uczestnikom tej metody terapii pozwala na doświadczenie samych siebie, odbieranie bodźców, uspokojenie, wyciszenie, relaksację, otwarcie na świat zewnętrzny.

- **poradnictwo psychologiczne** – seniorzy korzystają z indywidualnych spotkań ze specjalistą.

- **wypożyczalnia sprzętu specjalistycznego** – uczestnicy DDPS w Rawiczu mają możliwość bezpłatnego wypożyczenia sprzętu specjalistycznego (m.in. łóżka rehabilitacyjne, rowerki stacjonarne, balkoniki, rotory do ćwiczeń manualnych, wózki inwalidzkie.)

1.2 Kluby Seniora

Klub Seniora w Kątach i w Szymanowie.

Od miesiąca lutego 2019r. w ramach realizacji projektu pt. „Pokonaj bariery” realizowanego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 Oś priorytetowa 7. Włączenie społeczne. Działanie 7.2 Usługi społeczne i zdrowotne, Poddziałanie 7.2.2 Usługi społeczne i zdrowotne – projekty konkursowe na terenach wiejskich tj. we wsi Szymanowo i Kąty powstały dwa Kluby Seniora. Kluby Seniora są miejscem spotkań osób starszych. Uczestnicy klubów spotykają się dwa razy w tygodniu po 4h w godzinach popołudniowych dostosowanych do indywidualnych potrzeb uczestników projektu. Zajęcia w Klubach Seniora odpowiadają na potrzeby i zainteresowania jego

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

członków. Kluby Seniora proponują swoim członkom różne rodzaje aktywności m.in.: zajęcia z profilaktyki zdrowotnej, terapii ruchem, gimnastyki pamięci, gimnastyki rekreacyjnej, zajęcia plastyczne, robótki ręczne, spotkania z kosmetyczką, zajęcia muzyczne, zajęcia kulinarne, spotkania przedświąteczne, imprezy okolicznościowe, kurs pierwszej pomocy, spotkania z policją, wycieczki

I. 3 Uniwersytety Ludowe

Od 2018 r., w ramach realizacji projektu „Aktywna społeczność mieszkańców Gminy Rawicz”, dofinansowanego w ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, działają dwa Uniwersytety Ludowe, zrzeszające Seniorów z dwóch obszarów: subregionu Chazów oraz wsi Sierakowo. W spotkaniach Uniwersytetów uczestniczy aktywnie 30 senierek. Głównym celem działalności Uniwersytetów było zwiększenie integracji między i wewnątrzpokoleniowej, oraz motywowanie do zwiększenia aktywności obywatelskiej osób starszych.

Działalność Uniwersytetów Ludowych koncentrować się będzie wokół wzmacniania aktywności obywatelskiej seniorów zamieszkałych na terenach wiejskich. Istotnym elementem będzie integracja wewnątrz i międzypokoleniowa, rozwój wiedzy z zakresu aktywności obywatelskiej, oraz nabywanie nowych umiejętności i zainteresowań. Celem działalności Uniwersytetów Ludowych będzie także zwiększenie dostępności do nowej wiedzy, umiejętności wśród Seniorów oraz zwiększenie ich zaangażowania w życie społeczności lokalnej. Wszystkie podejmowane działania przeciwdziałają będą wykluczeniu społecznemu oraz cyfrowemu seniorów. Działalność Uniwersytetów Ludowych jest odpowiedzią na potrzeby zgłaszane przez seniorów, z których jasno wynika, że są oni zainteresowani taką formą aktywności, która jednocześnie jest dla nich czasem odpoczynku, jak i nauki. Udział w spotkaniach będzie darmowy, rekrutacja do udziału prowadzona będzie w sposób ciągły.

W ramach dalszych działań Uniwersytetów Ludowych planuje się zaangażowanie łącznie minimum 35 seniorów z Gminy Rawicz.

Rezultatem prowadzonych działań będzie wzrost aktywności obywatelskiej wśród uczestników spotkań, rozwój zainteresowań, zdobycie wiedzy dot. wolontariatu senioralnego.

I. 4 Wolontariat Senioralny

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

Wolontariat senioralny jest stosunkowo młodym działem wolontariatu, w którym Seniorzy świadczą działania wolontariackie na rzecz innym jednostek, organizacji czy zwierząt. W gminie Rawicz działania wolontariatu senioralnego koordynuje Lokalne Centrum Wolontariatu, przy Miejsko – Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. Działania wolontariuszy koncentrują się wokół wsparcia osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Formy wsparcia są zróżnicowane i zależą od potrzeb, miejsca pobytu, możliwości oraz kompetencji wolontariuszy. Celem wolontariatu jest zwiększenie zaangażowania Seniorów w życie społeczności lokalnej, zwiększenie ich aktywności obywatelskiej oraz integracji ze środowiskiem lokalnym, poprawa wizerunku „starości” jako jednego z etapów życia. W ramach wolontariatu senioralnego planuje się: zwiększenie liczby wolontariuszy- seniorów, oraz przeprowadzenie akcji wolontariackich „Promień Nadziei” oraz „Uśmiechnij się”, prowadzenie animacji na festynach (modelowanie balonów, prowadzenie gier i zabaw animacyjnych), udział w zbiórkach charytatywnych, prowadzenie spotkań tematycznych dla innych seniorów, udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wolontariackie, akcje „Seniorzy czytają i bawią się z przedszkolakami”, wsparcie i pomoc w nauce dla dzieci z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

I. 5 Działalność Punktu Wsparcia Seniora

Punkt Wsparcia Seniora został powołany do życia w 2018 roku. Jego działania koncentrowały się wokół ujednolicenia działań podejmowanych na rzecz seniorów z gminy Rawicz, oraz wdrażania dobrych praktyk. PWS regularnie współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi oraz sołtysami i radnymi z obszarów wiejskich.

Punkt Wsparcia Seniora w latach następnych będzie kontynuował podejmowane dotychczas działania, uzupełniając je o nowe propozycje, zgodnie z potrzebami seniorów z gminy.

Planowane działania:

- dalsze działania koordynujące politykę senioralną w gminie;
- wsparcie we wdrażaniu nowych usług społecznych na rzecz seniorów;
- dalsza współpraca z JST, NGO i biznesem;
- prowadzenie akcji edukacyjnych, informacyjnych oraz profilaktycznych
- prowadzenie działań o charakterze integracji wewnątrz i międzypokoleniowej;
- zwiększenie ilości miejsc Przyjaznych Seniorom;
- promocja działalności Gminnej Rady Seniorów.

PRIORYTET II - Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych dla osób starszych, w tym usług innowacyjnych)

Działanie II.1 *Mieszkania wspomagane*

Dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w tym osób z niepełnosprawnościami i osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w zrewitalizowanym budynku gminnym tworzone będą mieszkania wspomagane. Budynek, w którym prowadzone będą mieszkania wspomagane dostosowany będzie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (brak barier architektonicznych).

Mieszkania wspomagane prowadzone będą w formie: mieszkania wpieranego, stanowiącego alternatywę dla pobytu w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Pobyt w mieszkaniu wspomaganim wraz z usługami przyznawany będzie na czas określony lub nieokreślony. Rodzaj oraz zakres usług świadczonych w mieszkaniu wspomaganim dostosowany będzie do indywidualnych potrzeb mieszkańców z uwzględnieniem zapisów zawartych w kontrakcie.

Usługi wspierające pobyt w mieszkaniu obejmować będą w szczególności usługi opiekuńcze i usługi asystenckie. Usługi wspierające aktywność osoby w mieszkaniu dotyczyć będą nauki podtrzymania lub powstrzymania regresu maksymalnego osiągalnego dla danej osoby poziomu sprawności w zakresie samoobsługi, samodzielności życiowej, utrzymywania lub rozwijania kontaktów społecznych, zagospodarowania czasu wolnego z wykorzystaniem usług dostępnych w społeczności lokalnej, które będą realizowane poprzez m.in.: pracę socjalną, poradnictwa specjalistyczne, trening umiejętności praktycznych, trening higieny, trening kulinarny, trening umiejętności spędzania czasu wolnego, trening umiejętności społecznych, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych.

Działanie II. 2 *Specjalistyczne usługi opiekuńcze fizjoterapeutów*

Od 2018r. w ramach realizacji projektu „RAZEM PRZECIW WYKLUCZENIU” i projektu „Pokonaj bariery” dofinansowanych w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 z Europejskiego Funduszu Społecznego rozszerzona została oferta usług opiekuńczych o specjalistyczne usługi opiekuńcze fizjoterapeuty w miejscu zamieszkania osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i osób z niepełnosprawnościami.

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

Usługami fizjoterapeuty objęte są osoby korzystające ze wsparcia w formie usług opiekuńczych zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. Usługi świadczone przez fizjoterapeutów mają na celu zapobieganie postępowi i nawrotom choroby, usuwanie różnych dolegliwości i przywracanie sprawności fizycznej.

Działanie II. 3 Programy i projekty na rzecz osób starszych i osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Od kilku lat na terenie gminy Rawicz realizowane są programy i projekty na rzecz seniorów. W ramach realizacji programów i projektów osoby starsze zamieszkałe na terenie gminy Rawicz mogą korzystać z usług społecznych i zdrowotnych w tym innowacyjnych usług społecznych takich jak:

- terapia biofeedback,
- terapia snoezelen,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze fizjoterapeuty,
- poradnictwo psychologiczne,
- bezpłatna wypożyczalnia sprzętu specjalistycznego.

Ponadto w ramach realizacji działań projektowych na terenie gminy Rawicz utworzone zostały dwa Klubu Seniora, Uniwersytety Ludowe i tworzone będą mieszkania wspomagane w zrewitalizowanym budynku gminnym.

Gmina Rawicz realizuje również projekty mające na celu zwiększenia aktywności seniorów m.in. poprzez rozwój wolontariatu.

Działanie II. 4 Wsparcie opiekunów osób starszych i niesamodzielnych.

Opiekunowie osób starszych i osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu zamieszkali na terenie gminy Rawicz mogą skorzystać z różnorodnego wsparcia. Od 2019r. w gminie Rawicz realizowany jest resortowy Program Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Opieka wytchnieniowa”. Program jest kierowany m.in. do osób niepełnosprawnych, których członkowie rodzin lub opiekunowie wymagają wsparcia w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu opieki oraz podniesienia swoich umiejętności i wiedzy w zakresie opieki nad tymi osobami. Członkowie rodzin lub opiekunowie sprawujący bezpośrednią opiekę nad osobami niepełnosprawnymi żyją w warunkach ciągłego obciążenia psychicznego i fizycznego. Program pomaga odciążyć opiekunów m.in. poprzez zapewnienie im wsparcia w wykonywaniu dotychczasowych obowiązków lub zapewnienie zastępstwa, dzięki któremu opiekunowie zyskają czas dla siebie, potrzebny np. na załatwienie spraw

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

prywatnych, odpoczynek czy sprostanie nieoczekiwanym zdarzeniom losowym. Zapewnienie wsparcia w zakresie usługi opieki wytchnieniowej wpisuje się w główny cel powstałego od 01 stycznia 2019 r. państwowego funduszu celowego pn. Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych (Fundusz Solidarnościowy).

Ponadto opiekunowie osób starszych i osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w ciągu ostatnich dwóch lat mogli skorzystać ze wsparcia w formie bezpłatnych szkoleń. Gmina Rawicz we współpracy z Fundacją Pomocy Seniorom i Rodzinie AMA zorganizowała dwa szkolenia pt. „Asystent seniora z niepełnosprawnością”. Uczestnicy szkolenia udoskonalili swoją wiedzę i nabyli nowe umiejętności, które ułatwiają im sprawowanie opieki nad osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

IV. Sposób monitorowania realizacji Polityki Senioralnej w Gminie Rawicz

Polityka Senioralna w Gminie Rawicz opracowana została w roku 2020, a wdrażana będzie w latach 2021 – 2025.

Elementem niezbędnym do prawidłowej realizacji Polityki Senioralnej są narzędzia monitorowania, które umożliwią zweryfikowanie podejmowanych działań oraz poziom ich realizacji. Założenia polityki senioralnej wymagają ciągłej aktualizacji i dostosowywania do szybko zmieniającego się środowiska lokalnego i potrzeb seniorów.

Proces ten polegał będzie na systematycznym obserwowaniu prowadzonych działań, ich efektów oraz zmian sytuacji społecznej zachodzącej w procesie realizacji poszczególnych zadań. Dane gromadzone w procesie monitoringu wykorzystywane będą do ewaluacji GPRES. Ewaluację stanowić będą:

- 1) coroczne raporty z realizacji programu, wraz z oceną realizacji wskaźników, przedstawiane Radzie Miejskiej Gminy Rawicz (do 31 marca danego roku, raport za rok poprzedni);
- 2) okresowe raporty, w zależności od potrzeb.

V. Plan finansowy Gminnego Programu Polityki Senioralnej.

Główne źródło finansowania Gminnego Programu Polityki Senioralnej stanowić będą:

- a. Europejski Fundusz Społeczny
- b. Środki krajowe publiczne
- c. Środki prywatne.

GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.

Bibliografia:

1. „Raport na temat sytuacji osób starszych w Polsce” prof. IPiSS dr hab. Piotr Błędowski, dr hab. Barbara Szatur-Jaworska, dr Zofia Szweda-Lewandowska, dr Paweł Kubicki, Warszawa 2012
2. „Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050”
3. „Sytuacja osób starszych w Polsce w 2018 r.” Analizy statystyczne, GUS, Warszawa, Białystok 2020, str. 21
4. „Długofalowa Polityka Senioralna w Polsce na lata 2014 – 2020 w zarysie”, Warszawa, 2013, str. 8
5. „Długofalowa Polityka Senioralna w Polsce na lata 2014 – 2020 w zarysie”, Warszawa, 2013, str. 10
6. „Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO-UCZESTNICTWO-SOLIDARNOŚĆ”, Warszawa 2018, str. 11
7. „Długofalowa Polityka Senioralna na lata 2014 – 2020 w zarysie”, Warszawa, 2013, str. 9
8. „Długofalowa Polityka Senioralna na lata 2014 – 2020 w zarysie”, Warszawa, 2013, str. 9
9. „InfoSenior 2019”, Związek Banków Polskich, 2019, str.4
10. „InfoSenior 2019”, Związek Banków Polskich, 2019, str. 7
11. „Sytuacja zdrowotna osób starszych w Polsce i innych krajach europejskich, 2011, str. 91
12. „Informacja o sytuacji osób starszych za rok 2016, Warszawa, 2017, str. 19

WYKAZ WYKRESÓW:

1. Płeć osób biorących udział w badaniu.
2. Liczba i sposób wypełniania ankiet.
3. Wiek osób badanych.
4. Opinia badanych dot. poziomuj szacunku wobec osób starszych w społeczności lokalnej.
5. Opinia badanych dot. wpływu osób starszych na funkcjonowanie społeczności lokalnej.
6. Liczebność mieszkańców na rok 2019/2020
7. Liczebność mieszkańców z podziałem na miasto i wieś.
8. Miejsce zamieszkania osób badanych.
9. Ocena sytuacji finansowej wśród badanych.
10. Ocena sytuacji mieszkaniowej wśród badanych.
11. Zamieszkanie osób badanych
12. Ocena dostępu do pomocy społecznej w gminie Rawicz.
13. Ocena stanu zdrowia wśród badanych.
14. Ocena dostępu do opieki medycznej w gminie Rawicz.
15. Ocena dostępu do usług opiekuńczych w gminie Rawicz.
16. Poziom wykształcenia osób badanych.
17. Ocena dostępu do instytucji edukacyjnych w gminie Rawicz.
18. Ocena dostępu do instytucji kulturalnych w gminie Rawicz.
19. Sposób promocji działań na rzecz seniorów.

**GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ
NA LATA 2021 – 2025.**

WYKAZ TABEL:

1. Preferencje badanych dot. usług świadczonych w mieszkaniach wspomaganych.
2. Rodzaj wsparcia w formie usług opiekuńczych, z którego korzystają badani.
3. Wykaz działań, w których biorą udział badani.
4. Wykaz zajęć i aktywności, którymi zainteresowani są seniorzy z gminy Rawicz.
5. Przyczyny braku zaangażowania osób starszych w działania na ich rzecz.

**GMINNY PROGRAM POLITYKI SENIORALNEJ
NA LATA 2021 – 2025.**

**SKŁAD ZESPOŁU DO SPRAW OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU
POLITYKI SENIORALNEJ NA LATA 2021 – 2025.**

1. Kinga Klemczak – referent Miejsko–Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rawiczu – przewodnicząca zespołu,
2. Władysława Czajkowska – dyrektor Miejsko–Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rawiczu,
3. Aneta Jędrzejak – kierownik Dziennego Domu Pomocy Społecznej w Rawiczu,
4. Natalia Purgacz – kierownik Działu Aktywności Lokalnej Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Rawiczu,
5. Krystyna Zaporowska – przedstawicielka Gminnej Rady Seniorów w Rawiczu,
6. Krystyna Janiszewska – przedstawicielka Rawickiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku,
7. Anna Nowak – naczelnik Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego Gminy Rawicz
8. Anna Wojnar – młodszy referent Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego Gminy Rawicz

Przewodniczący
Rady Miejskiej Gminy Rawicz
Marek Przybylski

Uzasadnienie

Postępujące zmiany demograficzne, będące następstwem starzejącego się społeczeństwa, powodują konieczność zwrócenia szczególnej uwagi na sytuację osób starszych w społeczności lokalnej w kontekście ich potrzeb, istotnych problemów, a także wykorzystania ich potencjału. Z uwagi na powyższe proponuje się przyjęcie Programu Polityki Senioralnej na lata 2021-2025, uwzględniającego kierunki działań na rzecz osób starszych w gminie, przy jednoczesnym inicjowaniu, wspieraniu oraz promowaniu rozwiązań z zakresu polityki senioralnej. Program ma charakter zarówno diagnostyczny (diagnoza obecnej sytuacji seniorów w gminie), jak i prognostyczny (opracowanie priorytetów, celów oraz kierunków działań koniecznych do osiągnięcia w latach 2021 – 2025). Opracowanie spójnej, nowoczesnej, oraz innowacyjnej polityki senioralnej wymaga zaangażowania w ten proces przedstawicieli różnych grup wiekowych, przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, czy organizacji pozarządowych. Dlatego też, dla stworzenia spójnej koncepcji polityki senioralnej, do wspólnej pracy zaangażowani zostali przedstawiciele różnych grup działających na rzecz seniorów, oraz sami seniorzy.

Źródłem finansowania Gminnego Programu Polityki Senioralnej będą w miarę możliwości, środki własne z budżetu gminy Rawicz oraz środki zewnętrzne.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest zasadne.

Przewodniczący
Rady Miejskiej Gminy Rawicz
Marek Przybylski

